

Kandidující a zvolení do PSP ČR 2013

Počet kandidujících do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se zvyšuje. V roce 2006 kandidovalo v parlamentních volbách 4 985 osob, z toho 1 383 žen, v roce 2010 se jednalo o 5 022 osob (1 364 žen) a v předčasných volbách v říjnu 2013 (25. – 26. 10.) kandidovalo do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PSP ČR) 5 899 osob, z toho 1 588 žen. Současně se zvyšujícím se celkovým počtem kandidujících je možné sledovat klesající podíl žen mezi kandidujícími. Pokles je to ovšem velmi mírný (v roce 2006 představoval podíl kandidujících žen ze všech kandidujících 27,7 %, v roce 2013 šlo o 26,9% podíl žen).

Počet zvolených žen v parlamentních volbách v letech 2006-2013 kolísá. V roce 2006 bylo zvoleno pouze 31 žen, v roce 2010 oproti tomu 44 žen, a zatím naposledy, v říjnu 2013, bylo zvoleno 39 žen (161 mužů).

Celkově a ve většině věkových kategorií byli v roce 2013 opět úspěšnější muži. Ve věku 25-29 a 30-34 let ovšem zaznamenaly větší úspěšnost (podíl zvolených z kandidujících) ženy. Muži byli nejméně úspěšní ve věku 55-59 let (5,9% úspěšnost), nejvyšší úspěšnost žen vykazovala nejvyšší věková kategorie 60 a více let (3,7% úspěšnost).

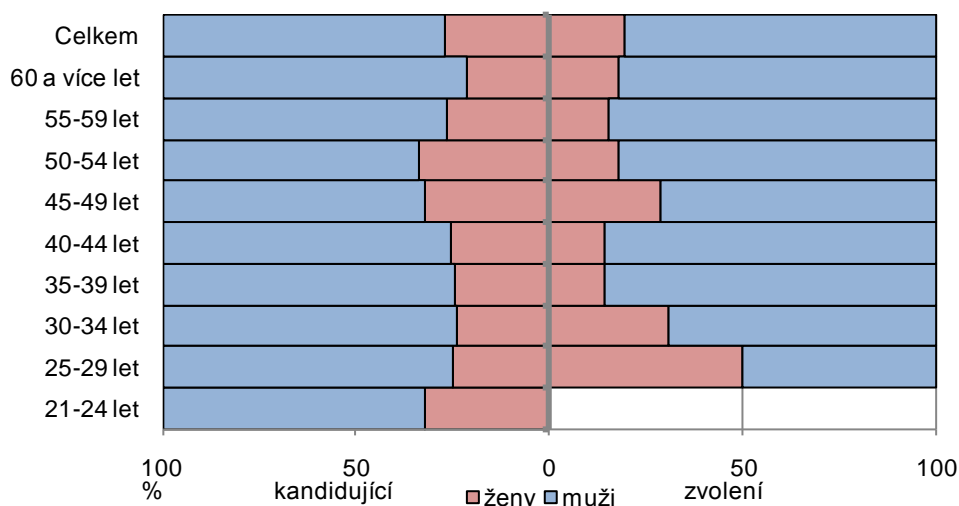
Nejvíce kandidujících žen (265) se přitom nacházelo ve věku 45-49 let a nejvíce kandidujících mužů ve věku 60 a více let (693). Nejméně kandidujících žen i mužů bylo shodně v nejnižší věkové kategorii 21-24 let (67 žen a 141 mužů).

Zde došlo oproti parlamentním volbám v roce 2010 k posunu. Muži byli v roce 2010 nejméně úspěšní ve věku 45-49 let (6,5% úspěšnost), nejvyšší úspěšnost žen zaznamenala v roce 2010 věková kategorie 55-59 let (4,5% úspěšnost).

Je zřejmé, že kandiduje-li více osob – a přitom počet zvolených musí být zachován – bude klesat úspěšnost kandidujících. Za pozornost stojí, že nejméně úspěšní byli v roce 2013 starší kandidáti.

V žádném ze sledovaných věkových intervalů nezaznamenaly ženy v případě zvolených dvojnásobný počet. Nejvíce zvolených žen (8) bylo ve věkové kategorii 45-49 let. Nejvíce zvolených mužů (32) spadalo do věku 60 a více let. Ve věku 35-39 let byly zvoleny pouze 3 ženy – pro srovnání, poslanci se stalo 18 takto starých mužů.

**Kandidující a zvolení do PSP ČR v roce 2013
podle pohlaví (Zdroj: ČSÚ)**

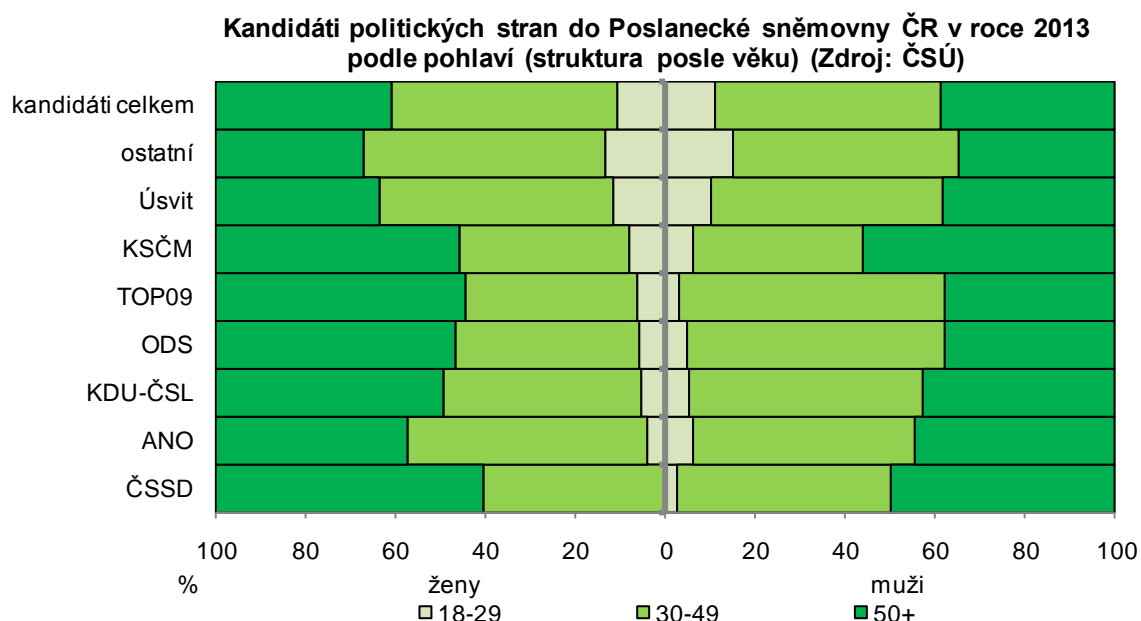
Kandidující podle politické příslušnosti a věku

Nejvyšší podíl žen ze všech kandidujících byl zjištěn u stran, které se do PSP ČR nedostaly (bereme-li tyto subjekty jako jeden celek, potom podíl žen mezi kandidujícími činil 29,7 %).

Ze stávajících parlamentních stran kandidovalo nejvíce žen za KSČM (96), nejméně za TOP09 (63). Nejvíce mužů kandidovalo za TOP09 (280) a za ANO (271), nejméně za KSČM (247).

Ve věku 18-29 let měl na kandidátních listinách z parlamentních stran nejvíce žen Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (9), nejméně (žádnou) ČSSD. Ve věkové kategorii 30-49 let kandidovalo nejvíce žen opět za Úsvit (40), nejméně za TOP09 (24). V nejstarší věkové kategorii, 50 a více let, kandidovalo nejvíce žen za KSČM (52) a nejméně za Úsvit (28).

Nejvíce kandidujících mužů ve věku 18-29 let stavěl na kandidátní listiny z parlamentních stran Úsvit (26), nejméně jich měla ČSSD (6). Nejvíce mužů ve věku 30-49 let měla na kandidátních listinách TOP09 (166), nejméně KSČM (93). Ve věku 50 a více let kandidovalo nejvíce mužů za KSČM (139), nejméně za ODS (100).

Zvolení podle politické příslušnosti a věku

Nejvíce zvolených žen (19) bylo ve věku 30-49 let. Nejvíce zvolených mužů potom zaznamenala nejstarší věková kategorie 50 a více let (88 mužů).

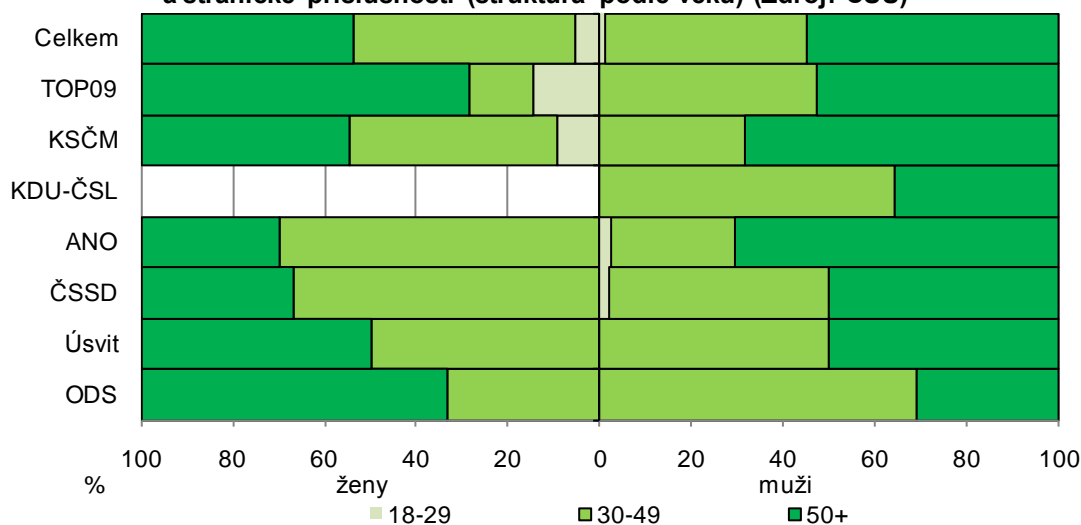
Nejvyšší počet žen se do PSP ČR v roce 2013 dostal za KSČM (11), v těsném závěsu se umístilo ANO s 10 zvolenými ženami. Nejméně žen bylo zvoleno za Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (2) a za ODS (3). Za KDU-ČSL nebyla zvolena ani jedna žena.

Nejvíce mužů bylo do PSP ČR zvoleno za ČSSD (44) a za ANO (37), nejméně za Úsvit (12).

Ve věkové kategorii do 29 let věku byly zvoleny pouze dvě ženy, jedna za KSČM a druhá za TOP09. Vzhledem k parlamentním volbám v roce 2010 je v případě zvolených žen do 29 let včetně patrný pokles. V roce 2010 se do parlamentu dostalo 5 žen mladších 30 let.

V případě TOP09 a ODS byla v roce 2013 většina zvolených žen ve věku 50 a více let.

Zvolení do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2013 podle pohlaví a stranické příslušnosti (struktura podle věku) (Zdroj: ČSÚ)

Úspěšnost kandidujících ve volbách do PSP ČR

V případě ČSSD, ODS, Úsvitu a KDU-ČSL zaznamenali muži vyšší úspěšnost než ženy. Markantní je tento jev zejména u ČSSD, kde ženy dosáhly 7,1% úspěšnosti, zatímco muži se těšili úspěšnosti 17,0%.

Naopak v KSČM, ANO a v TOP09 měly ženy větší úspěšnost než muži. Nejvyšší úspěšnost vykazovaly ženy kandidující za ANO (14,1 %), nejvýraznější rozdíl v úspěšnosti ve prospěch kandidujících žen je vidět u TOP09. Ženy zde měly 11,1% úspěšnost, muži pouze 6,8%. Tento výsledek je možná překvapivý s přihlédnutím k faktu, že kandidující za TOP09 zaznamenali nejnižší podíl žen ze všech stran, které se dostaly do PSP ČR. Ze všech kandidátů za TOP09 představovaly ženy pouhých 18,4 %. Podobně nízký podíl žen mezi kandidujícími mělo také ANO, které se mohlo pochlubit nejvyšší úspěšností žen.

Ze stran, které se dostaly do parlamentu, měly nejnižší úspěšnost žen Úsvit (2,6 %), ODS (3,7 %) a pochopitelně KDU-ČSL (0 %).

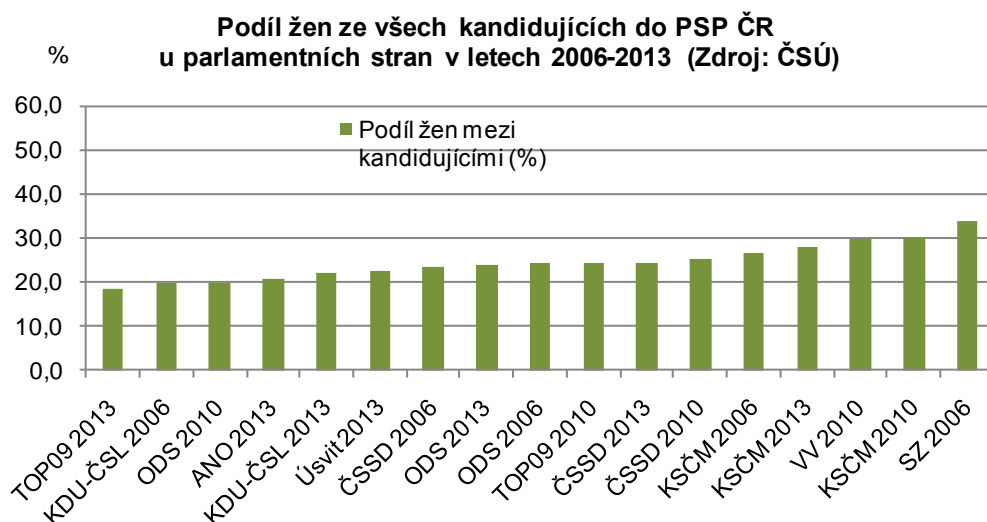
Parlamentní strana s nejvyšším podílem kandidujících žen, KSČM (podíl žen mezi kandidujícími zde činil 28,0 %), měla 11,5% úspěšnost žen.

Ve volbách v roce 2006 byla stranou, která kladla v parlamentních volbách důraz na zastoupení žen a mladých lidí do 29 let věku, Strana zelených. V roce 2010 v podobném duchu postupovaly Věci veřejné. Navázal některý z nových subjektů v PSP ČR na tyto dvě strany?

Úsvit měl sice na kandidátní listině nejvíce žen do 29 let věku včetně (9) i ve věkové kategorii 30-49 let věku (40), ze 14 zvolených poslanců zastupují tuto stranu však pouze 2 ženy.

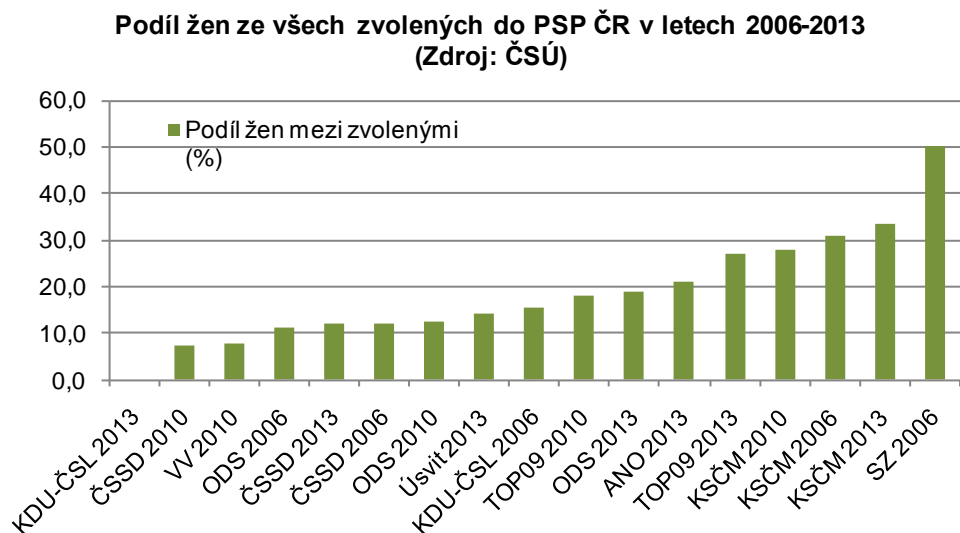
Hnutí ANO mělo na kandidátních listinách po TOP09 druhý nejnižší počet žen, ve věku do 29 let včetně druhý nejnižší po ČSSD. Přesto zaznamenalo druhý nejvyšší počet zvolených žen do PSP ČR. Pokud se tedy v případě ANO ženy na kandidátních listinách vyskytovaly, měly lepší výchozí pozici či byly mediálně více propagované než např. u ČSSD.

Při pohledu na podíly žen u kandidujících do PSP ČR v letech 2006, 2010 a 2013 je vidět, že nejnižší podíl žen na kandidátních listinách měla z parlamentních stran v roce 2006 KDU-ČSL, v roce 2010 ODS a v roce 2013 TOP09. Naopak nejvyššími podíly žen ze všech kandidujících se vyznačovala v roce 2006 Strana zelených, v roce 2010 to byly KSČM a Věci veřejné a v roce 2013 KSČM.

Nejnižší podíl zvolených žen do PSP ČR zaznamenala v roce 2006 ODS, v roce 2010 se jednalo o ČSSD a Věci veřejné a v roce 2013 nebyla za KDU-ČSL zvolena ani jedna žena.

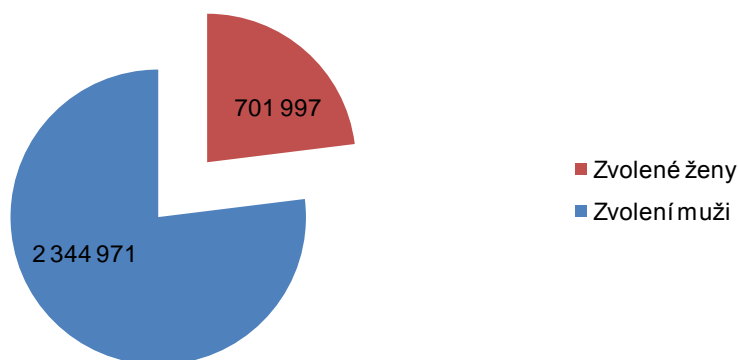
Nejvyšším podílem zvolených žen se v roce 2006 pyšnila Strana zelených, jinak se jím tradičně vyznačuje KSČM, a to ve všech sledovaných letech.

Preferenční hlasy

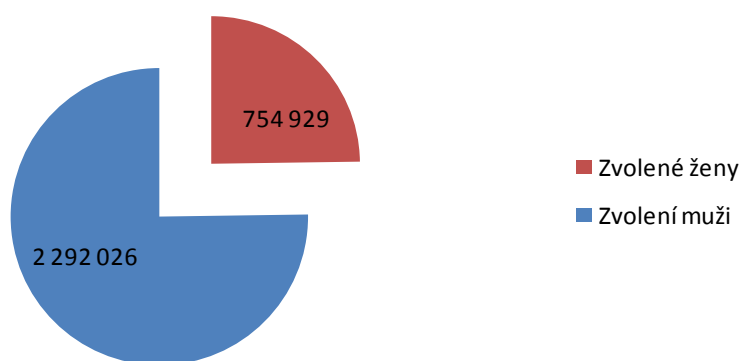
Ve volbách do PSP ČR v roce 2013 získali kandidující celkem 3 046 968 preferenčních hlasů. Více než tři čtvrtiny jich putovaly ve prospěch kandidujících mužů (77 %).

Počet preferenčních hlasů ve volbách do PSP ČR v roce 2013 (Zdroj: ČSÚ)

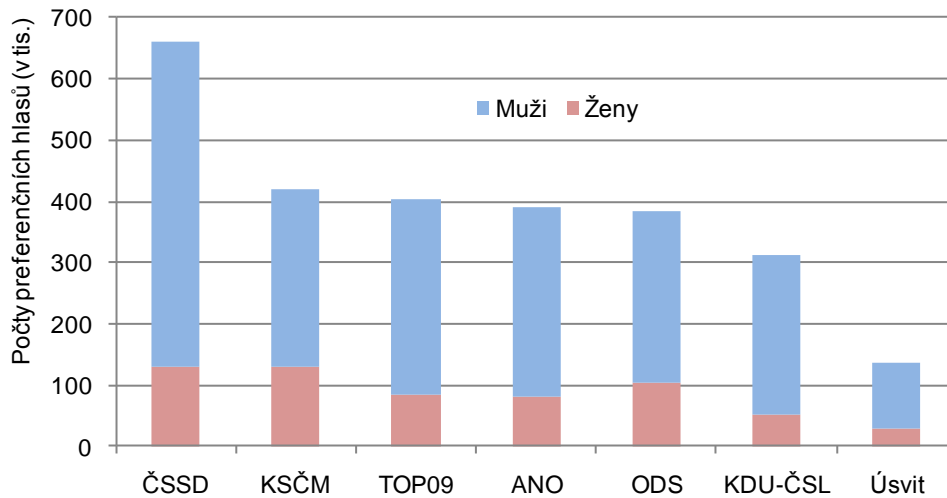
Podíváme-li se na výsledky parlamentních voleb v roce 2010, zjistíme, že kandidující ženy tehdy obdržely o přibližně 53 000 preferenčních hlasů více.

Počet preferenčních hlasů ve volbách do PSP ČR v roce 2010 (Zdroj: ČSÚ)

Nejvíce preferenčních hlasů získaly v roce 2013 ženy kandidující za ČSSD a KSČM, v případě mužů se jednalo o kandidáty za ČSSD a TOP09.

Počty preferenčních hlasů podle pohlaví a politické příslušnosti kandidujících do PSP ČR v roce 2013 (Zdroj: ČSÚ)

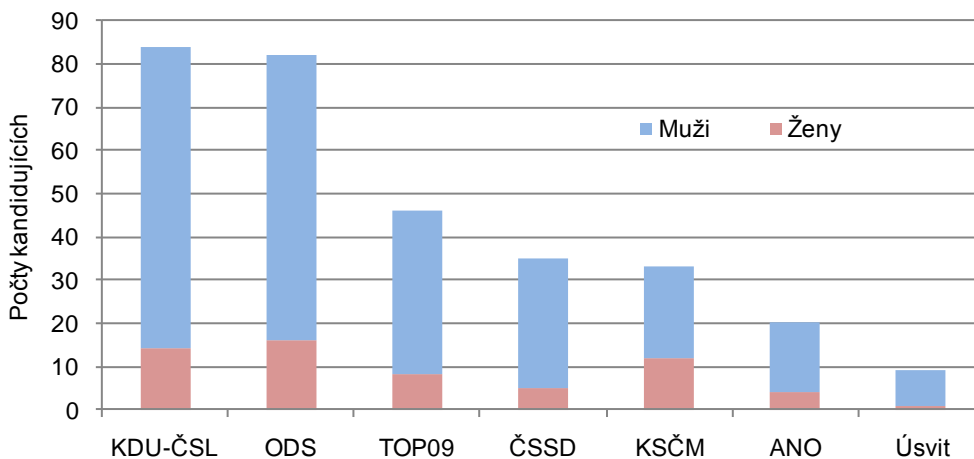

Nejvyššími podíly žen z kandidujících, kteří získali preferenčními hlasy voličů, se vyznačovaly KSČM (30,9 %) a ODS (26,9 %), nejnižšími potom KDU-ČSL (16,3 %) a ČSSD (19,8 %).

Celkem 309 osob (249 mužů a 60 žen) získalo více než 5 % preferenčních hlasů. Nejvíce jich celkově získaly KDU-ČSL (84) a ODS (82). Nejméně potom ANO (20) a Úsvit (9).

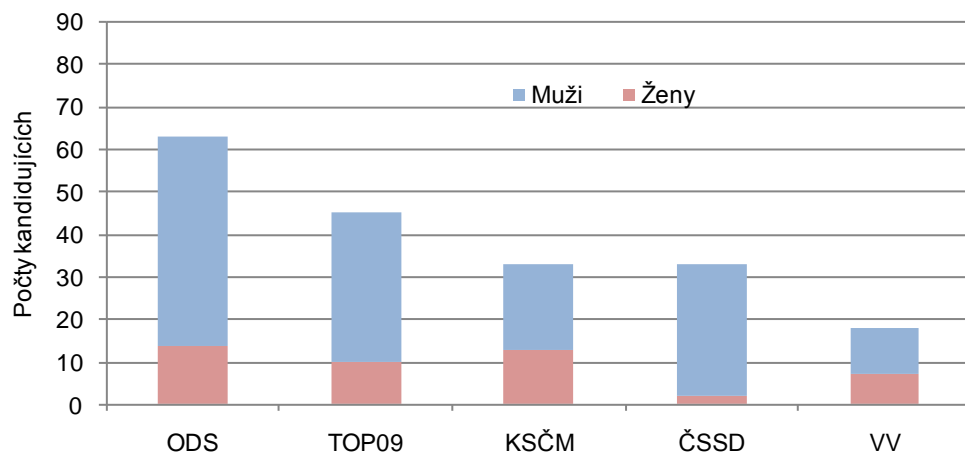
Poměrně zajímavou je situace podle pohlaví. V ČSSD se pět a více procent preferenčních hlasů podařilo získat pouze pěti ženám (hůře na tom z vládních stran byly pouze ANO a Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury). Naproti tomu v KDU-ČSL, za niž nebyla zvolena ani jedna žena, mělo 14 kandidátek více než 5 % preferenčních hlasů. Navíc v KDU-ČSL bylo zjištěno nejvíce mužů s preferenčními hlasy přesahujícími 5 % (70 mužů). Nejméně mužů, jimž se podařilo získat 5 a více procent preferenčních hlasů, zaznamenal Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (8 mužů).

Počty kandidujících do PSP ČR v roce 2013 s preferenčními hlasy přes 5 % (Zdroj: ČSÚ)

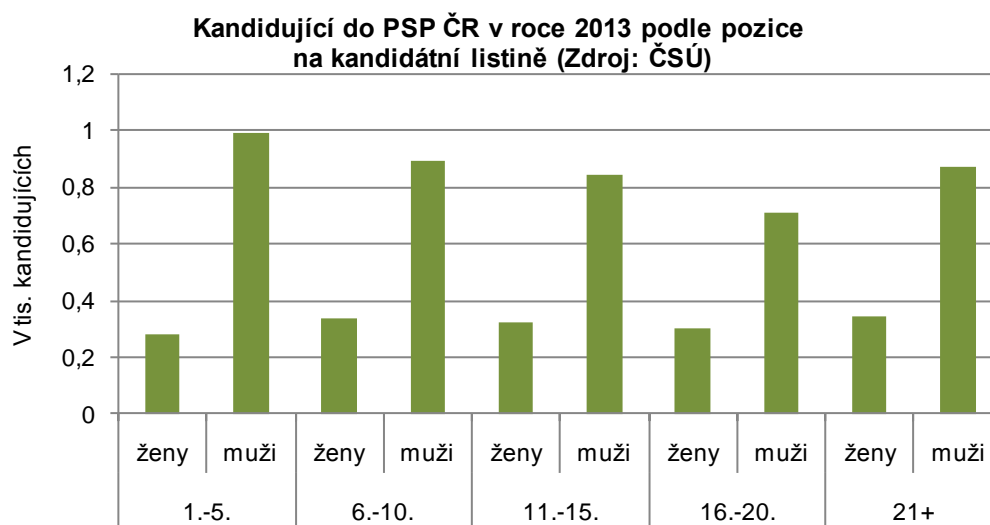
Nejvíce preferenčních hlasů přes 5 % získali v parlamentních volbách v roce 2010 kandidáti ODS (ženy i muži), nejméně potom Věci veřejné. Nejhůře na tom z parlamentních stran byly ženy kandidující za ČSSD. Jenom dvě dosáhly na více než 5 % preferenčních hlasů.

Počty kandidujících do PSP ČR v roce 2010 s preferenčními hlasy přes 5 % (Zdroj: ČSÚ)

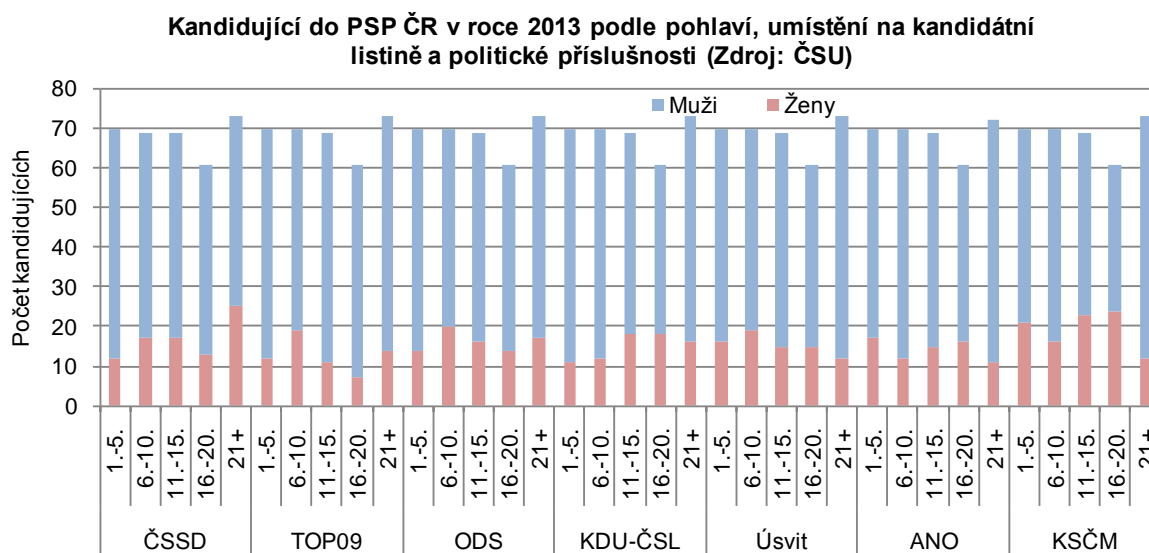

Pořadí na kandidátních listinách

Při pohledu na kandidátní listiny je patrné, že v případě všech sledovaných pořadí převažovaly počty mužů nad počty žen. Zatímco ženy nejčastěji kandidovaly z 21. a horšího místa (343 z 1 588 kandidujících žen), muži kandidovali nejčastěji z prvních pěti míst na kandidátních listinách (993 z 4 311 mužů). Na prvních pěti pozicích na kandidátních listinách do parlamentních voleb v roce 2013 zcela dominovali muži (představovali 85 % všech kandidujících z prvních a 78 % kandidujících z prvních pěti míst). Nejvyšší procentuální zastoupení zaznamenaly ženy v případě kandidujících z 16.-20. místa (zde dosahoval podíl žen 30 %).

Ze stran, jež se dostaly v roce 2013 do PSP ČR, měla nejvyšší podíl žen mezi první pěticí na kandidátní listině KSČM (30 %), nejnižší potom KDU-ČSL (16 %). KDU-ČSL následovaly ČSSD a TOP09, kde podíl žen na prvních pěti pozicích na kandidátních listinách činil shodně přibližně 17 %.

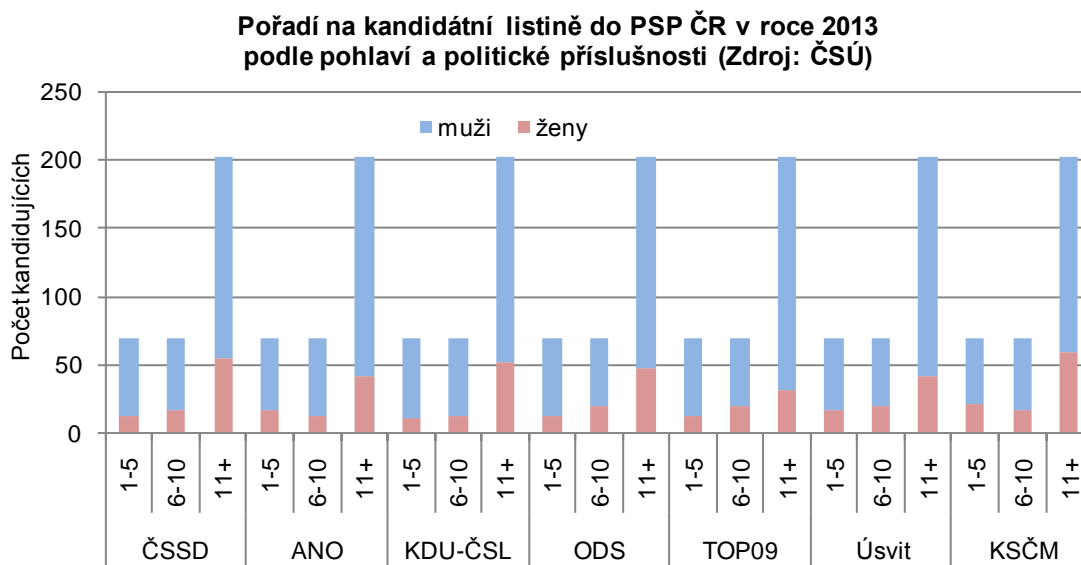

Všechny stávající parlamentní strany měly na kandidátních listinách na prvních pěti pozicích výrazně více zastoupeny muže nežli ženy. Kromě KSČM zaznamenalo vysoký podíl žen na prvních pěti pozicích na kandidátní listině Babišovo ANO (24,3 %).

V případě ANO bylo na prvním až pátém místě 23,9 % všech žen kandidujících za tuto stranu, u KSČM byl tento podíl 21,9%. Naopak, nejnižším podílem prvního až pátého místa na kandidátní listině se vyznačovaly ženy ČSSD a KDU-ČSL (u obou stran se jednalo o zhruba 14% podíly).

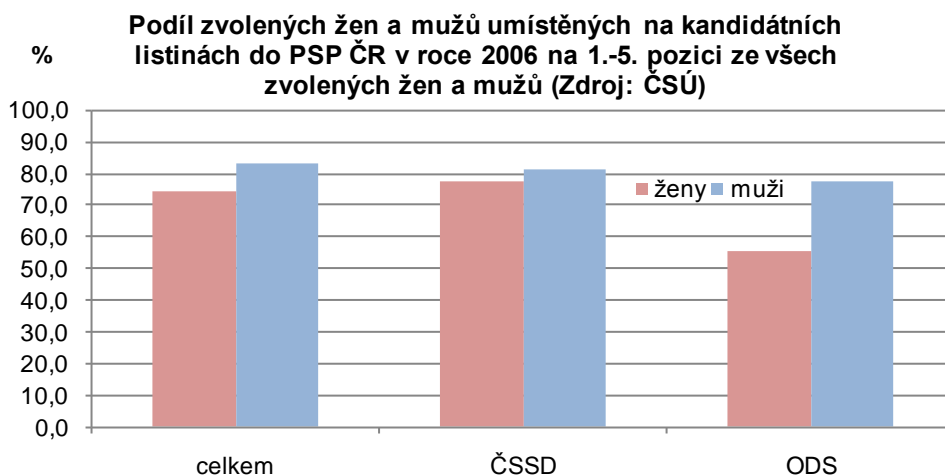
V případě mužů se zastoupení první až páté pozice na kandidátních listinách stran příliš nelišilo – pohybovalo se v rozmezí 19,6 % (Ano) – 22,4 % (ČSSD).

Dvě nejsilnější parlamentní strany, ODS i ČSSD, charakterizoval ve volbách do PSP ČR 2006 poměrně vysoký podíl žen kandidujících až z 20. a horší pozice (shodně zde bylo přes třicet procent kandidujících žen). U mužů byl podíl osob na 20. a horším místě u obou těchto stran o poznání nižší (pohyboval se kolem 22 %).

Nejvýraznějším podílem kandidátů do 5. pozice (jak žen, tak mužů) se vyznačovaly kandidátky mimoparlamentních stran (u obou pohlaví se jedná téměř o 30 %). Nejnižší podíl kandidátů umístěných do 5. místa včetně měly v roce 2006 v případě kandidujících žen ODS (9,6 %) a KDU-ČSL (14,7 %) a v případě kandidujících mužů KSČM a Strana zelených (shodně 19 %).

Při pohledu na zvolené do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2006 za dvě tehdy nejsilnější parlamentní strany (ODS a ČSSD) je patrné, že zatímco ČSSD kopírovala celkový trend, kdy více než tři čtvrtiny kandidujících žen a mužů zvolených do PSP ČR figurovaly na prvních pěti příčkách kandidátních listin, v případě žen kandidujících za ODS tomu bylo jinak. Více než dvě pětiny (44,4 %) zvolených žen za ODS bylo na kandidátních listinách na horším než pátém místě. Stejně tak tomu bylo v roce 2010.

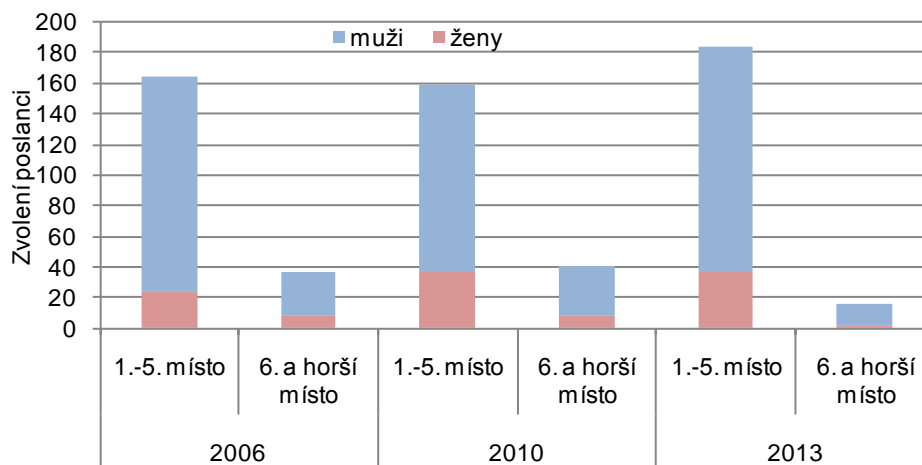

V roce 2006 bylo do PSP ČR zvoleno 169 mužů a 31 žen. V případě zvolených mužů jich na 1.-5. místě kandidátní listiny figurovalo 141. Z celkového počtu 31 zvolených žen jich na první až páté pozici na kandidátní listině bylo 23.

V roce 2010 se do PSP ČR dostalo 156 mužů a 44 žen. Z prvních pěti míst kandidátní listiny zasedlo do poslaneckých lavic 123 mužů a 36 žen.

V roce 2013 bylo zvoleno 161 mužů a 39 žen. Téměř všechny zvolené ženy (až na dvě, jež figurovaly na kandidátních listinách shodně na šestém místě) obsadily na kandidátních listinách prvních pět míst. Stejně tak pouze 14 kandidujících mužů bylo zvoleno z horšího než 5. místa na kandidátní listině (jednalo se o šestou až třináctou pozici).

Poslanci zvolení do PSP ČR v letech 2006, 2010 a 2013 podle pohlaví a umístění na kandidátní listině (Zdroj: ČSÚ)

Díváme-li se na pořadí žen a mužů na kandidátních listinách a na preferenční hlasy, je potřeba si udělat malý historický výlet do roku 2010. Tehdy světlo světa spatřila iniciativa Františka Janoucha, tzv. Defenestrace 2010. Šlo o výzvu voličům, aby v případě, že nechtějí volit lídry stran, jimž dají svůj hlas, kroužkovali kandidáty na posledních místech kandidátních listin.

Co ovšem bylo v jednom roce velkým „hitem“, to o tři roky později příliš netáhlo. Hypotézou je, že voliči byli zklamáni, že neznámí lidé na posledních místech kandidátních listin se neosvědčili o moc

více než ti, které chtěli v minulých volbách vykroužkovat. A jakmile jsou preferenční hlasy dávány nekoncentrovaně, rozptýleně, mizí původní efekt.

Např. Miroslav Tejkl (komentátor v Deníku Referendum) k metodě kroužkování před parlamentními volbami v roce 2013 píše: „Kroužkování na konci kandidátky je základem úspěchu kroužkování, protože jinak se prostě "kroužky" rozptýlí, pokud je volič vyzván, aby "volil kvalitní lidi". O tom, kdo je kvalitní má každý jiné mínění - výsledkem by byla zase frustrace a neúspěch... Minulý relativní úspěch "kroužkovačů" byl založen na tom, že pravidlo jaderného fyzika, tedy přírodovědce profesora Janoucha bylo pravidlem, umožňujícím kroužkování soustředit... Věděl, že má-li otřást arogancí stranických špiček, nezbyvá mu nic jiného. Proto jeho rada relativně uspěla - na rozdíl od předchozích pokusů.“

Pokud se voliči rozhodli v parlamentních volbách v roce 2013 nějak protestovat, potom se to odrazilo spíše ve výběru politické strany, než v preferenčních hlasech pro jednotlivé kandidáty. ODS, která do té doby spolu s ČSSD představovala dvě nejsilnější aktéry na domácí politické scéně, ve volbách propadla. Fenomén z let minulých, kdy se do Sněmovny dostávaly za tuto stranu i ženy kandidující na výrazně horších pozicích, skončil. Nové parlamentní strany (ANO ani Úsvit) nepatří k subjektům, kde by jejich voliči výrazněji preferovali na kandidátních listinách ženy.

Ženy kandidující za KDU-ČSL sice byly schopny získat poměrně hodně preferenčních hlasů, tyto hlasy se však v ani jednom případě nepřetavily v mandát.

ČSSD, která svou rétoriku směřuje poměrně často k tématu genderové rovnosti a potřebě vyššího zastoupení žen v politice, nedokázala avizované skloubit s praxí.

Shrnutí:

- Počty kandidujících do PSP ČR se od roku 2006 výrazně zvýšily, podíl žen mezi kandidujícími ovšem mírně klesal.
- Nejvyšší podíl žen ze všech kandidujících byl zjištěn u stran, které se do PSP ČR v roce 2013 nedostaly (bereme-li tyto subjekty jako jeden celek, potom podíl žen mezi kandidujícími představoval 29,7 %). Z parlamentních stran se nejvyšším podílem kandidujících žen vyznačovala KSČM (28,0 %).
- Nejnižší podíl žen mezi kandidujícími zaznamenala v roce 2013 v parlamentních volbách TOP09, která byla nakonec co do úspěšnosti žen třetí.
- Ve volbách do PSP ČR 2013 byli obecně muži úspěšnější než ženy. Úspěšnost žen byla 2,5%, úspěšnost mužů 3,7%.
- Ženy byly úspěšnější než muži ve věkových kategoriích 25-29 let a 30-34 let a v případě, že kandidovaly za ANO, KSČM a TOP09.
- Nejnižšího podílu žen mezi zvolenými poslanci dosáhli kromě lidovců, za něž nebyla zvolena ani jedna žena, sociální demokraté a Úsvit.
- V parlamentních volbách v roce 2013 získaly ženy cca o 53 000 preferenčních hlasů méně než v parlamentních volbách v roce 2010.
- V roce 2013 obdržela nejvyšší počet hlasů ČSSD, nejméně jich dostal Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury. Nejvyšším počtem hlasů se mohly pochlubit ženy kandidující za KSČM, ČSSD a ODS, nejnižším potom KDU-ČSL a Úsvit.

- Nejvíce preferenčních hlasů přes pět procent zaznamenaly v parlamentních volbách v roce 2013 ODS a KDU-ČSL (za niž ovšem nebyla zvolena ani jedna žena), nejméně ANO a Úsvit.
- V parlamentních volbách v roce 2006 a 2010 se ženám dařilo proniknout do Sněmovny i z horších pozic na kandidátních listinách (v obou těchto volbách jich bylo shodně 8, které se do PSP ČR dostaly z horšího než 5. místa).
- V parlamentních volbách v roce 2013 figurovaly všechny zvolené ženy nejhůře na 6. pozici na kandidátních listinách.
- Zatímco ženy nejčastěji kandidovaly z 21. a horšího místa, muži kandidovali nejčastěji z prvních pěti míst na kandidátních listinách.
- Na prvních pěti pozicích na kandidátních listinách do parlamentních voleb v roce 2013 zcela dominovali muži. Nejvyšší procentuální zastoupení zaznamenaly ženy v případě kandidujících z 16.-20.
- Pokud se voliči rozhodli v parlamentních volbách v roce 2013 nějak protestovat, potom se to odrazilo spíše ve výběru politické strany, než v preferenčních hlasech pro jednotlivé kandidáty.